

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 8 mars 1940 kl. 1 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

I en den 19 januari 1940 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 40, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

dels lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370),

dels förordning angående ändrad lydelse av 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt,

dels förordning angående ändrad lydelse av 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet,

dels förordning angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§ förordningen den 15 december 1939 (nr 858) om värnsskatt,

dels förordning om ändrad lydelse av 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379),

dels ock lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 7 juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt.

De vid propositionen fogade författningsförslagen äro av följande lydelse:

Förslag

till

lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 15 § 2 mom., 55 och 75 §§ kommunalskattelagen den 28 september 1928¹ skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i nämnda lag skola införas anvisningar till 55 § av nedan angiven lydelse:

15 §.

2 mom. Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken avlidit efter taxeringsårets ingång, efterlämnat bodelägare, som vid hans fränfalle varit beroende

¹ Senaste lydelse av 15 § 2 mom. och 55 § se SFS 1933:279.

av honom för sin försörjning, och har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnd, om synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, helt eller delvis frikalla den skattskyldige från skattskyldighet för fastighet för taxeringsåret.

Där beskattningsnämnd ej erhållit kännedom om dödsfallet innan taxering av fastigheten fastställts eller nämnden ej hunnit före taxeringsarbetets avslutande införskaffa erforderliga upplysningar för prövning av frågan om befrielse från skattskyldighet enligt detta moment, förfares på sätt i 75 § 2 mom. stadgas.

55 §.

Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken avlidit under beskattningsåret eller senare, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har den avlidne under beskattningsåret haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete vilken upphört att utgå före eller vid dödsfallet eller ock efter dödsfallet i nära anslutning till detta, skall, om ej särskilda förhållanden till annat föranleda, dödsboet efter beskattningsnämnds beprövande erhålla befrielse från skattskyldighet enligt denna lag för sagda inkomst eller skälig del av densamma.

Har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnden att, oavsett arten av den avlidnes inkomst under beskattningsåret, helt eller delvis frikalla dödsboet från skattskyldighet enligt denna lag för hans inkomst under beskattningsåret. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

Där beskattningsnämnd ej erhållit kännedom om dödsfallet innan taxering av den avlidnes inkomst under beskattningsåret fastställts eller nämnden ej hunnit före taxeringsarbetets avslutande införskaffa erforderliga upplysningar för prövning av frågan om befrielse från skattskyldighet enligt denna paragraf, förfares på sätt i 75 § 1 mom. stadgas.

(Se vidare anvisningarna.)

75 §.

1 mom. Har avliden skattskyldig eller dödsbo efter skattskyldig i fall, där de i 55 § angivna betingelserna äro för handen, taxerats för inkomst enligt denna lag, och hava utskylder på grund av denna taxering påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid allmän uppbörd som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, eller har påföring av utskylder på grund av taxeringen vid tiden för dödsfallet ännu ej ägt rum, äger dödsboet hos beskattningsnämnd göra framställning om befrielse från erläggande helt eller delvis av dessa utskylder. Framställning som nu sagts skall avlämnas senast under kalenderåret efter dödsåret. Vid prövning av framställning om dylik befrielse skola de i 55 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning. Beskattningsnämnden skall enligt i nämnda lagrum angivna grunder bestämma beskattningsbar inkomst för det beskattningsår utskylderna avse och med-

dela beslut, att utskylderna efter dödsfallet skola utgå å denna beskattningsbara inkomst i stället för å den som vid taxeringen fastställts.

Avser skattebefrielse varom här är fråga dödsbo efter make, som taxerats tillsammans med den andre maken, skall jämväl den senare av beskattningsnämnden befrias från erläggande av efter dödsfallet utgående utskylder på grund av taxeringen, i den mån de ändrade grunderna för uträkning av utskylderna för dödsboet därtill föranleda.

2 mom. Har avliden person i fall, där de i 15 § 2 mom. angivna betingelserna äro för handen, vid taxering upptagits såsom skattskyldig för fastighet enligt denna lag, och hava utskylder för fastigheten på grund av taxeringen påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid allmän uppbörd som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, eller har påföring av utskylder för fastigheten på grund av taxeringen ännu ej ägt rum, äger beskattningsnämnd att efter framställning från dödsboet medgiva befrielse från erläggande helt eller delvis av dessa utskylder. Framställning som nu sagts skall avlämnas senast under kalenderåret efter dödsåret.

3 mom. För kommunal utskyld, som påförts avliden person eller på grund av bestämmelserna i 53 § 3 mom. oskift dödsbo efter honom, svare dödsboet ej med mera än tillgångarna i boet. Är boet skiftat, svare bodelägare icke för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera, än hans lott i boet utgör.

Lag samma vare om kommunal utskyld, som på grund av eftertaxering påförts i stället för avliden person hans dödsbo.

Anvisningar

till 55 §.

1. Frihet från skattskyldighet, som avses i 55 § första stycket, kan ifrågakomma endast i händelse av inkomstminskning för boet på grund av att inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete upphört att utgå i anslutning till dödsfallet. Sådan inkomstminskning beror vanligen på nedgång i bruttointäkten men kan också vara föranledd av ökade utgifter, exempelvis för anställande i jordbruk eller rörelse av lejd arbetskraft i den avlidnes ställe.

Är fråga om sådan inkomst av tjänst, som helt upphör att utgå före eller vid dödsfallet eller snart därefter utan att ersättas av motsvarande inkomst till dödsboet eller dess delägare, bör, därest förutsättningar för full befrielse från skattskyldighet enligt 55 § första stycket i övrigt föreligga, dödsboet erhålla dylik befrielse för hela ifrågavarande inkomst. Om åter efter dödsfallet exempelvis avlöning som den avlidne under sin livstid erhållit delvis ersättes med pension eller annan livränta eller ränta på utfallande livförsäkring eller dylikt till efterlevande änka, eventuellt även till minderåriga barn eller andra bodelägare, bör befrielsen enligt första stycket i regel ej avse mer än skillnadsbeloppet mellan lönen och det belopp som delvis ersätter denna. Även

om i samband med dödsfallet bortfallande intäkt av tjänst ej härrört av personligt arbete, utan exempelvis utgjort intäkt av livränta eller av undantagsförmån, bör befrielse medgivas. Vad angår annan förvärvskälla än tjänst skall befrielse enligt 55 § första stycket däremot endast avse sådan inkomst, som kan anses härröra av personligt arbete. Beträffande jordbruk eller rörelse får sålunda en ungefärlig uppskattning göras hur stor inkomstminskning för boet som är att förvänta på grund av att den avlidnes personliga arbetsinsats bortfallit. Undantagsvis torde även ifråga om inkomst av annan fastighet motsvarande befrielse kunna ifrågakomma. Ifråga om intäkt av tillfälliga uppdrag lär befrielse från skattskyldighet bli regel.

Befrielse må medgivas endast där delägare i dödsboet vid den avlidnes frånfälle varit för sin försörjning beroende av denne. Hava dödsbodelägarerna vid denna tid erhållit hela sin försörjning annorledes än från den avlidne, saknas givetvis denna förutsättning för befrielse. Överhuvud gäller som villkor för befrielse enligt 55 § första stycket, att skattens erläggande skulle komma att kännas närmast som en personlig börda för dödsbodelägarerna och ej allenast som minskning i ett påräknat arv, vilket i och för sig förbättrar deras försörjningsmöjligheter. Har avkastning av den avlidne tillhörig förmögenhet kunnat disponeras för dödsbodelägarernas fulla försörjning och lämnas den förmögenhet som svarar mot nämnda avkastning väsentligen orubbad av skatter och andra nödiga utgifter i samband med dödsfallet, finnes ej heller anledning till befrielse från skattskyldighet. I övriga fall, där förhållanden som i föregående stycke avses äro för handen, bör befrielse helt eller delvis medgivas. Såsom ett mera speciellt exempel på förhållanden, som böra föranleda inskränkning i befrielse från skattskyldighet, må anföras det fall att en efterlevande änka, som taxeras tillsammans med dödsbo efter avliden make, med hänsyn till ortsavdrag eller dylikt skulle genom fullständig befrielse från skattskyldighet för dödsboet komma i ett förmånligare läge i beskattningsavseende än om hon taxerats såsom ensamstående.

I fråga om äkta makar, som taxeras gemensamt, inträffar ej sällan (t. ex. beträffande rörelse) att, på grund av det i 20 § kommunalskattelagen stadgade förbudet mot avdrag för värdet av andra makens arbete, den ene maken taxeras för inkomst, som i verkligheten är ett resultat av den andre makens arbetsinsats. Hinder skall i dylikt fall ej anses möta att, om den senare avlidit, låta sådan frikallelse från skattskyldighet som stadgas i 55 § första stycket avse den efterlevande maken i stället för dödsboet efter den avlidne.

2. Vid tillämpning av bestämmelserna i 55 § andra stycket bör särskilt uppmärksammas, att fråga är om en skälighetsprövning, och att följaktligen hänsyn bör tagas även till andra omständigheter än de i lagrummet uttryckligen angivna. Därest exempelvis bodelägarerna hava enskild förmögenhet eller i samband med dödsfallet livförsäkringar utfalla till dödsbodelägarerna utan att ingå i dödsboet, bör detta vid prövningen beaktas. Även där förutsättningarna enligt 55 § första stycket föreligga kan stundom jämväl andra stycket vara tillämpligt och sålunda föranleda en längre gående befrielse än som följer av första stycket.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej tillämpas i avseende å skattskyldig som avlidit före den 1 januari 1940 eller dödsbo efter sådan skattskyldig; å sådan skattskyldig eller sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

Härigenom förordnas, att 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928¹ om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt skola hava ändrad lydelse på sätt nedan anges:

23 §.

Har här i riket bosatt skattskyldig, vilken avlidit under beskattningsåret eller senare, efterlämnat bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, och har den avlidne under beskattningsåret haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete vilken upphört att utgå före eller vid dödsfallet eller ock efter dödsfallet i nära anslutning till detta, skall, om ej särskilda förhållanden till annat föranleda, dödsboet efter beskattningsnämnds beprövande erhålla befrielse från skattskyldighet enligt denna förordning för sagda inkomst eller skälig del av densamma.

Har behållningen i boet efter den avlidne ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnden att, oavsett arten av den avlidnes inkomst under beskattningsåret, helt eller delvis frikalla dödsboet från skattskyldighet enligt denna förordning för hans inkomst under beskattningsåret så ock för hans förmögenhet vid beskattningsårets utgång. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

Där beskattningsnämnd ej erhållit kännedom om dödsfallet innan taxering av den avlidnes inkomst eller förmögenhet under beskattningsåret fastställts eller nämnden ej hunnit före taxeringsarbetets avslutande införskaffa erforderliga upplysningar för prövning av frågan om befrielse från skattskyldighet enligt denna paragraf, förfares på sätt i 24 § 1 mom. stadgas.

24 §.

1 mom. Har avliden skattskyldig eller dödsbo efter skattskyldig i fall, där de i 23 § angivna betingelserna äro för handen, taxerats för inkomst eller förmögenhet enligt denna förordning, och har statlig inkomst- och

¹ Senaste lydelse av 23 § se SFS 1933:280 och av 24 § se SFS 1934:291.

förmögenhetsskatt på grund av denna taxering påförts den avlidne eller dödsboet att erläggas vid allmän uppbörd som äger rum eller avslutas efter dödsfallet, eller har påföring av utskylder på grund av taxeringen vid tiden för dödsfallet ännu ej ägt rum, äger dödsboet hos beskattningsnämnd göra framställning om befrielse från erläggande helt eller delvis av denna skatt. Framställning som nu sagts skall göras senast under kalenderåret efter dödsåret. Vid prövning av framställning om dylik befrielse skola de i 23 § meddelade bestämmelserna äga motsvarande tillämpning. Beskattningsnämnden skall enligt i nämnda paragraf angivna grunder bestämma beskattningsbart belopp för det beskattningsår skatten avser och meddela beslut, att skatten efter dödsfallet skall utgå å detta beskattningsbara belopp i stället för å det som vid taxeringen fastställts.

Avser skattebefrielse varom här är fråga dödsbo efter make, som taxerats tillsammans med den andre maken, skall jämväl den senare av beskattningsnämnden befrias från erläggande av efter dödsfallet utgående statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, i den mån de ändrade grunderna för uträkning av skatten för dödsboet därtill föranleda.

2 mom. För inkomst- och förmögenhetsskatt, som påförts avliden person eller, såvitt angår det beskattningsår varunder dödsfallet inträffade, oskift dödsbo efter honom, svare dödsboet ej med mera än tillgångarna i boet. Är boet skiftat, svare bodelägare icke för mera än vad av skatten å hans lott belöper och icke i något fall med mera, än hans lott i boet utgör.

Lag samma vare om inkomst- och förmögenhetsskatt, som på grund av eftertaxering påförts i stället för avliden person hans dödsbo.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej tillämpas i avseende å dödsbo efter skattskyldig som avlidit före den 1 januari 1940; å sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet.

Härigenom förordnas, att 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 om särskild skatt å förmögenhet skola hava ändrad lydelse på sätt nedan anges:

7 §.

Där jämlikt 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt befrielse medges från skattskyldighet för inkomst eller förmögen-

het, skall, där den ändrade beräkningen av inkomsten eller förmögenheten därtill föranleder, motsvarande befrielse medgivas jämväl i fråga om särskild skatt å förmögenhet. Lag samma vare, där beskattningsnämnd jämlikt 24 § 1 mom. nämnda förordning medgiver befrielse från erläggande av inkomst- och förmögenhetsskatt, och skall vid medgivande av befrielse från erläggande av efter dödsfallet utgående särskild skatt å förmögenhet beskattningsnämnd angiva beloppet av den beskattningsbara förmögenhet, som skall ligga till grund för utgörande av dylik skatt.

8 §.

Där jämlikt 24 § 2 mom. förordningen — — — skatt å förmögenhet.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, men skall ej tillämpas i avseende å dödsbo efter skattskyldig som avlidit före den 1 januari 1940; å sådant dödsbo skola äldre bestämmelser äga tillämpning.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§ förordningen den 15 december 1939 (nr 858) om värnsskatt.

Härigenom förordnas, att 6 och 7 §§ förordningen den 15 december 1939 om värnsskatt skola hava ändrad lydelse på sätt nedan anges:

6 §.

Har jämlikt bestämmelserna i 23 § eller 24 § 1 mom. förordningen — — — denna förordning.

7 §.

Där jämlikt 24 § 2 mom. förordningen — — — denna förordning.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g

till

förordning om ändrad lydelse av 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928¹ skola hava ändrad lydelse på sätt nedan angives:

95 §.

Prövningsnämnd beslutar — — — i övrigt.

Särskild prövningsnämnd har att, sedan den ordinarie prövningsnämnden avslutat sitt arbete för året och intill dess nästa ordinarie prövningsnämnd sammanträder, dels besluta över besvär, som anförts enligt 123 §, dels, när taxeringsnämnd ej sammanträder för årlig taxering, pröva ansökningar om sådan befrielse från erläggande av utskylder, varom förmäles i 75 § 1 och 2 mom. kommunalskattelagen, 24 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt 7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet, dels ock pröva besvär, som avses i 16 § andra stycket lagen om folkpensionering. Vad eljest i denna förordning stadgas om prövningsnämnd skall hava motsvarande tillämpning beträffande särskild prövningsnämnd.

Om rätt — — — och 129 §.

128 §.

1 mom. Om kammarrätten — — — å denne.

Äro makar — — — och förmögenhetsskatt.

Hava besvär hos kammarrätten eller Kungl. Maj:t anförts rörande taxering av skattskyldig, som avlidit, eller dödsbo efter sådan skattskyldig, och har jämlikt 75 § 1 eller 2 mom. kommunalskattelagen, 24 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt eller 7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet beskattningsnämnd medgivit dödsboet efter den avlidne befrielse från erläggande av skatt på grund av taxeringen, skall vid ändring av taxeringen i anledning av besvären jämväl beslutet om sådan skattebefrielse i erforderlig mån ändras.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling. I avseende å taxering av dödsbo efter skattskyldig, som avlidit före den 1 januari 1940, skola äldre bestämmelser tillämpas.

¹ Senaste lydelse av 95 § se SFS 1938:374.

F ö r s l a g

till

lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 7 juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt.

Härigenom förordnas, att 57 § lagen den 7 juni 1934 om vägdistrikt skall hava ändrad lydelse på sätt nedan anges:

57 §.

Vad i 75 § 3 mom. kommunalskattelagen är stadgat om — — — om vägskatt.

—————

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

—————

Genom beslut den 24 februari 1939 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla en sakkunnig för utredning av frågan, huruvida och i vad mån en utsträckning borde ske av rätten till skattebefrielse för avliden persons inkomst och förmögenhet, och följande dag tillkallades kammarrättsrådet, juris doktorn Carl W. U. Kuylenstierna att inom finansdepartementet biträda med utredning av berörda fråga.

I en den 7 oktober 1939 dagtecknad *promemoria rörande skattebefrielse för dödsbo* har utredningsmannen till chefen för finansdepartementet överlämnat den äskade utredningen jämte förslag till ändringar i gällande skatteförfattningar. Promemorian finnes såsom bilaga fogad vid statsrådsprotokollet i ärendet.

Över promemorian hava, efter remiss, yttranden avgivits av överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser ävensom av kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, pensionsstyrelsen, socialstyrelsen, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska landstingsförbundet.

Enligt *nuvarande lagstiftning* gäller i fråga om den kommunala beskattningen rörande dödsbos skattebefrielse för inkomst en bestämmelse i 55 § kommunalskattelagen av följande lydelse:

»Har behållningen i boet efter avliden skattskyldig, som vid dödsfallet varit här i riket bosatt, ej överstigit 20,000 kronor, och har den avlidne efterlämnat make, oförsörjda barn eller andra bodelägare, som vid hans fränfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må dödsboet kunna av beskattningsnämnd helt eller delvis befrias från skattskyldighet för sådan den avlidnes inkomst, som skolat upptagas till beskattning under det år han

avlidit eller under året näst därefter. Har den avlidne efterlämnat mer än två bodelägare, som vid hans frånfälle varit beroende av honom för sin försörjning, må sådan befrielse kunna medgivas, därest behållningen i boet ej överstigit 30,000 kronor. Fråga om befrielse, som här avses, upptages beträffande inkomst, som skolat taxeras under dödsåret, av beskattningsnämnd för detta eller nästpåföljande år och beträffande inkomst, som skolat taxeras under året efter dödsåret, av beskattningsnämnd för detta år.»

Rörande såväl kommunal fastighetsskatt som statlig inkomst- och förmögenhetsskatt samt särskild skatt å förmögenhet gälla i huvudsak liknande bestämmelser. Genom att fråga är om frihet från taxering bliva dessa bestämmelser automatiskt gällande i avseende å alla kommunala utskylder, däri inbegripen vägs katt.

Av utredningsmannens motivering för det av honom framlagda förslaget må här återgivas följande:

»De mest betydelsefulla av de fall varom här är fråga äro givetvis sådana där löne- och andra liknande tjänsteinkomster bortfalla i samband med dödsfallet. Om dessa fall särskilt beaktas, ligger det väl närmast till hands att låta befrielsen avse sådan å den ifrågavarande bortfallande inkomsten belöpande skatt, som skall erläggas efter dödsfallet. Denna i departementschefens anförande antydda anordning torde det ock vara möjligt att genomföra. De föreskrifter, som lämpligen synas böra meddelas i sådant avseende, bliva emellertid mindre väl lämpade för eftergift av skatt i sådana fall, där ej fråga är om tjänste- eller andra personliga inkomster, men där dock skäl för skattebefrielse måste anses föreligga. För dessa synes bibehållande av bestämmelser liknande de nu gällande ligga närmast till hands, med den ändring likväl, att eftergiften bör avse utskylder som skola erläggas efter dödsfallet.

Måhända kunde man vara benägen att taga steget fullt ut och göra efterskänkande av skatt på bortfallande löne- och liknande inkomster till en för alla fall gällande absolut regel. Spörsmålet skulle då endast betraktas som en ren uppbördsfråga. Man torde dock knappast hava anledning gå längre än till ett undanröjande av de särskilda olägenheter, som bliva en följd av det gällande systemet, och låta beskattningen i övrigt bestå. Skattebefrielsen synes sålunda alltjämt böra begränsas till sådana fall, då dödsbodelägarna äro beroende av den avlidne för sin försörjning. Det är i sådana fall, då dödsboets skatt närmast känns som en personlig börda för dödsbodelägarna, som anledning finnes att ingripa. Detta torde vara fallet allenast när den avlidne bestått dödsbodelägarna helt eller delvis deras försörjning, d. v. s. då de varit för sin försörjning 'beroende' av honom. I andra fall betraktas skatten närmast som en minskning av påräknat arv. Det lär ej heller kunna förnekas, att vid bedömandet av skattens tyngd även graden av beroendet spelar en betydande roll och följaktligen bör påverka befrielsens omfattning.

Står man på denna ståndpunkt, är det tydligt, att man ej kan meddela allmänna bindande föreskrifter rörande befrielsens omfattning. Det är här fråga om omständigheter som måste bedömas i varje särskilt fall. Ett individuellt bedömande kan ej ske av andra än beskattningsnämnderna, åt vilka det måste anförtros att efter skälighetsgrunder bedöma hur långt befrielsen skall sträcka sig. Det torde vara möjligt att till dessas ledning avfatta anvisningar innehållande vissa allmänna regler för de fall då fråga är om bort-

fallande arbetsinkomst. I fråga om andra inkomster är det knappast möjligt att ens i anvisningsform meddela några föreskrifter. När det viktigaste fallet, avseende löneinkomster och liknande, utskiljes och göres till föremål för särskilda regler, bör det vara möjligt för beskattningsnämnderna att för de återstående fallen verkställa en sådan saklig prövning som betingas av förekommande olikheter.»

Beträffande sättet för reformens genomförande har utredningsmannen framhållit, att den skattebefrielse varom fråga är borde anföras åt taxeringsmyndigheterna och ej i första hand göras till en debiteringsangelägenhet, dels på den grund att befrielsen därigenom komme att få sin verkan beträffande samtliga de slag av utskylder som grundade sig på taxeringen, dels därför att endast taxeringsmyndigheterna ägde kompetens att fastställa den grund, enligt vilken utskylderna efter dödsfallet skulle utgå. Enklast syntes vara att i sådana fall då taxeringen redan fastställts låta beslutet innehålla en direkt förklaring att efter dödsfallet utskylder skulle utgå på grundval av ett nyuträknat belopp i stället för det vid taxeringen fastställda. I enlighet med detta beslut skulle det tillkomma debiteringsmyndigheterna att avkorta det utskyldsbelopp som utgjorde skillnaden mellan den på grundval av taxeringen fastställda utskyldssumman och den som erhöles vid debitering på grundval av det av taxeringsnämnden angivna nya taxeringsbeloppet. Ett sådant särskilt förfarande behövde dock ej användas där taxeringen ännu ej blivit fastställd, därest frågan om befrielsen hunne bringas till beskattningsnämndens — taxeringsnämndens eller prövningsnämndens — kännedom innan den ordinarie taxeringen för året avslutats. I dylikt fall komme ej några utskylder på grund av taxeringen att utgå före dödsfallet, varför befrielsen kunde avse alla uppbörder på grund av det taxeringsbelopp som fastställdes. Det finnes ingen anledning att från början fastställa ett annat sådant belopp än det på grundval av vilket utskylderna skulle utgå. I detta fall kunde alltså den nuvarande tekniska anordningen i huvudsak bibehållas.

Utredningsmannen har i enlighet härmed föreslagit en uppdelning av bestämmelserna om skattebefrielse för dödsbo på så sätt att fråga om befrielse från skattskyldighet skulle regleras genom bestämmelser, som ersatte de nuvarande, i vederbörliga avdelningar om skattskyldighet, medan de föreskrifter, som medgäve skattebefrielse i sådana fall där taxeringen redan ägt rum, inordnades i de paragrafer som begränsa dödsbos och dödsbodelägares ansvarighet för utskylder till tillgångarna respektive lotten i boet.

Den ifrågasatta nya lagstiftningen kunde, såsom framhålles å sid. 7 i utredningspromemorian, få betydelse även för pensionsavgifterna samt för storleken av vissa sociala bidrag. Några särskilda föreskrifter av sådan anledning har utredningsmannen dock ej ansett vara erforderliga.

Beträffande innehållet i utredningsmannens promemoria i övrigt får utskottet hänvisa till den vid propositionen fogade bilagan.

Vad angår yttrandena över utredningsmannens förslag tillåter sig utskottet hänvisa till den redogörelse, som lämnats i statsrådsprotokollet (sid. 14—32).

Den för riksdagen framlagda propositionen bygger i allt väsentligt på utredningsmannens förslag.

Beträffande innehållet av *propositionens författningsförslag* må här framhållas följande.

Den grundläggande bestämmelsen rörande ifrågavarande skattebefrielse beträffande inkomst återfinnes i förslaget till 55 § kommunalskattelagen. Till denna fogas anvisningar som automatiskt bliva gällande även för övriga fall av skattebefrielse rörande inkomst i fråga om såväl den kommunala som den statliga beskattningen. Nämnda lagrum avser de fall då förutsättningarna för skattebefrielse komma till beskattningsnämndernas kännedom innan den ordinarie taxeringen för året avslutats. Paragrafen är uppdelad i tre stycken, varav det första avser det fall då den avlidne haft inkomst av tjänst eller eljest av personligt arbete, i vilket fall befrielsen är obunden av dödsbobeåhållningens storlek, det andra stycket avser övriga fall, i vilka emellertid möjligheten till befrielse från skattskyldighet gjorts beroende av storleken av beåhållningen i dödsboet, samt det tredje stycket innehåller hänvisning till 75 §. I 75 § 1 mom. kommunalskattelagen behandlas, under hänvisning till 55 §, det fall att skattebefrielse skall medges där taxering av dödsboet redan skett och beskattningsnämndens beslut följaktligen bör avse medgivande av befrielse från erläggande av vissa utskylder på grund av taxeringen.

Vad angår fastighetsskatten återfinnes bestämmelsen om befrielse från skattskyldighet i kommunalskattelagen 15 § 2 mom., medan befrielsen från erläggande av utskylder på grund av verkställd taxering återfinnes i 75 § 2 mom. Innehållet i nuvarande 75 § återfinnes i 3 mom. av paragrafen enligt förslaget.

Vad angår förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt innefattar 23 § en motsvarighet till 55 § kommunalskattelagen, medan 24 § 1 mom. motsvarar 75 § 1 mom. kommunalskattelagen och 24 § 2 mom. upp-tager innehållet i nuvarande 24 § nämnda förordning.

7 § förordningen om särskild skatt å förmögenhet har ändrats i konsekvens med lagstiftningen i övrigt.

Jämväl i förordningen om värnsskatt samt i taxeringsförordningen och lagen om vägdistrikt föreslås vissa ändringar av formell natur.

Till stöd för de i propositionen framlagda förslagen har *föredragande departementschefen* anført följande:

»Behovet av åtgärder i syfte att mildra de obilliga verkningar i fråga om beskattningen, som vid dödsfall ofta bliva en följd av gällande skattesystem, torde få anses i hög grad bestyrkt genom de remissvar som avgivits i anledning av den företagna utredningen. Genomgående erkännes behovet av lagstiftning i dylikt syfte. Visserligen förhåller det sig givetvis så, att skatten rätteligen borde erläggas av beskattningsårets inkomster. Man kan emellertid ej bortse från det faktum, att i flertalet fall avsättning under beskattningsåret av medel till skatten underlåtes och att ofta av denna underlåten-

het förorsakas verkningar, vilka te sig som en obillig hårdhet hos skattesystemet, även om man principiellt kan göra gällande att dessa verkningar i viss mån äro en följd av en försummelse hos den avlidne. Då dessa obilliga verkningar ej göra sig gällande för den som underlåtit att i tid avsätta medel till skatten, utan för dennes anhöriga, ligger häri en klar olikhet mot förhållandena vid pensionering, arbetslöshet m. m. Vad pensionering angår är för övrigt, som jag redan i direktiven för den verkställda utredningen framhöll, till skillnad från förhållandena i flertalet fall vid dödsfall fråga om en på förhand beräknelig utveckling av vederbörandes ekonomi. Vid arbetslöshet är vanligen fråga om ekonomisk oförmåga av övergående art, varför ett mildrande av obilliga verkningar i dylikt fall synes böra ernås på andra vägar än dem som framstå såsom naturliga vid dödsfall.

Utredningsmannens föreliggande förslag utgår från den grundtanken att skattebefrielsen skall avse de utskylder som enligt gällande ordning för uppborörden skola erläggas efter dödsfallet, men ej sådana som skolat erläggas å uppboerd dessförinnan, samt att befrielse bör medgivas för att nedbringa utskylderna ungefär till den nivå som blir normal för dödsbodelägarerna efter dödsfallet, d. v. s. i sådana fall där utskyldernas erläggande av dödsbodelägarerna närmast skulle te sig som en personlig börda för dessa. Ömmande omständigheter böra således icke vara ett villkor för sådan skattebefrielse som åsyftar att nedbringa utskylderna till nämnda nivå. Det bör ej begäras av dödsbodelägarerna att dessa skola betala skatt för den avlidne under sådana förhållanden, då de genom skattebetalningen skulle få de existensmöjligheter, som stodo dem till buds vid frånfället, försämrade. Å andra sidan har anledning ej ansetts föreligga att eftergiva skatt i den mån dennas betalning närmast skulle betraktas som minskning i ett påräknat arv, vilket i och för sig är ägnat att förbättra dödsbodelägarernas ekonomiska förhållanden.

Längre gående skattebefrielse än den varigenom skatten omedelbart efter dödsfallet bringas ned ungefär till den nivå, som framgent blir normal för dödsbodelägarerna, bör däremot förekomma endast om särskilda billighets-skäl tala därför. Det är av dylik grund som utom för undantagsfall villkoret om visst maximibelopp för behållningen i dödsboet uppställts för befrielse från skatt, vilken belöper på annan inkomst än av tjänst eller eljest av personligt arbete. Och det är likaledes av dylika skäl som det lagts i beskattningsnämndernas skön att i de särskilda fallen bedöma graden av skattebefrielsen efter skälighetssynpunkter. Att detta är den föreslagna lagstiftningens innebörd markeras dels genom ordet »äger», dels därav att såsom villkor för skattebefrielse i fråga om dödsbo med en behållning överstigande 40,000 kronor fordras synnerligen ömmande omständigheter. Meningen är uppenbarligen ej att just vid den angivna gränsen en plötslig stark skärpning av villkoren för skattebefrielse skall inträda. En följdriktig tillämpning av hithörande bestämmelser kräver, att även om behållningen understiger 40,000 kronor skälighetssynpunkter skola göra sig gällande. Det är väl att märka att i de fall där enligt förslaget skattebefrielsen gjorts beroende av dödsbobehållningens storlek — om man bortser från att det även i dessa fall kan vara fråga om

bortfallande arbetsinkomster — de existensmedel som stått den avlidne till buds vanligen övergå å de efterlevande, och att sålunda en eftergift av skatten där ofta betyder ett nedbringande av skattebördan under den nivå som gällt för den avlidne och som i framtiden kommer att gälla för de efterlevande. För en sådan eftergift böra verkliga billighetsskäl krävas.

Det sätt som av utredningsmannen föreslagits för lösning av den honom förelagda utredningsuppgiften har också gillats av nästan alla de hörda myndigheterna och sammanslutningarna. Vissa länsstyrelser ävensom kammarrätten hava dock ställt sig på den ståndpunkten att den regel som tar hänsyn till storleken av behållningen i boet borde göras till huvudregel, och att därtill borde göras ett supplerande tillägg, enligt vilket i fråga om arbets- och liknande inkomster befrielse skulle kunna medges även där det eljest gällande villkoret om visst maximum för behållningen i boet överskredes. Innebörden av så utformade bestämmelser skulle väl närmast vara den, att i fråga om arbetsinkomster ömmande omständigheter kunde väntas föreligga i större utsträckning än beträffande andra inkomster. Dessa förslag skilja sig sålunda till sitt innehåll rätt väsentligt från det av utredningsmannen framlagda. För egen del finner jag mig böra i det väsentliga biträda utredningsmannens förslag, som jag betraktar mera som tillkommet i syfte att rätta ett fel av ej ringa räckvidd i gällande skattesystem — om jag i detta uttryck innefattar såväl de materiella skattebestämmelserna som föreskrifter om taxering och uppbörd — än som ett försök att avvärja obilliga verkningar vid mer eller mindre ömmande omständigheter. Utan tvivel innebär även utredningsmannens förslag en kompromiss mellan olika synpunkter. Dess ofullkomlighet belyses ej minst av den av länsstyrelsen i Kalmar län framförda synpunkten att dödsbodelägarernas ekonomiska ställning och deras beroende av den avlidne för sin försörjning kan beträffande ett och samma dödsbo ställa sig olika för de skilda dödsbodelägarerna, varför en dödsbobefrielse kan komma även dem till godo som rätteligen ej borde erhålla del av denna. Ett hänsyntagande till olika dödsbodelägars ställning skulle emellertid medföra så utomordentligt komplicerade regler — om dylika överhuvud skulle kunna inpassas i skattesystemet — att det synes uteslutet att reflektera på sådana regler. Det bör för övrigt märkas, att olägenheterna av nämnda förhållande göra sig gällande med desto större skärpa ju större vikt man tillmäter ömmande omständigheter såsom grund för skattebefrielsen. Av remissvaren vill det synas som om den tankegång som följts i utredningsmannens förslag tillfredsställer en allmänt rådande uppfattning om vad som är skäligt och billigt.

Jag vill här tillägga att, även om den regel som avser arbetsinkomster kommer att stå som den primära huvudregeln, det likväl är sannolikt att man i praktiken ofta kommer att nöja sig med ett konstaterande att förutsättningar för full befrielse föreligga med hänsyn till den ringa behållningen i boet och till skälighetssynpunkter, samt att man följaktligen ej kommer att ställas inför frågan huru tillämpningen av den primära regeln skulle

te sig. De nya svårigheter, som skapas genom den föreslagna nya lagstiftningen, torde sålunda väsentligen inskränka sig till att avse de bestämmelser som innebära en utvidgning av området för skattebefrielsen.

Att befrielsen bör avse utskylder, som rätteligen skola erläggas efter dödsfallet, finner jag vara i sin ordning. I anledning av en anmärkning av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län vill jag framhålla, att om en utskyld, som enligt de antagna grunderna bör omfattas av befrielsen, redan blivit erlagd, denna givetvis bör restitueras. Om exempelvis en skattskyldig vid första uppbördsstämman eller uppbördsterminen erlagt utskylderna i deras helhet, bör, om han avlider före nästa uppbördstillfälle, dödsboet ej komma i sämre läge än om de på detta uppbördstillfälle belöpande utskylderna ej blivit erlagda.

Ej heller de grundprinciper, på vilka förslaget i formellt avseende bygger, hava i allmänhet gjorts till föremål för anmärkningar. Kammarrätten har emellertid här avvikit från den förhärskande uppfattningen och ansett bestämmelserna genomgående böra utformas såsom befrielse från erläggande av vissa utskylder, medan de nuvarande reglerna om befrielse från skattskyldighet skulle slopas. Obestriddligen erbjuder kammarrättens förslag i denna punkt vissa fördelar i redaktionellt avseende. Kammarrätten synes också förmena att dess förslag skulle tämligen väl överensstämma med gällande rätts verkliga innebörd, och att följaktligen de nu bland bestämmelserna om skattskyldighet i kommunalskattelagen upptagna reglerna egentligen ej hörde hemma bland dessa. Om denna kammarrättens uppfattning överensstämmer med vad som åsyftades vid kommunalskattelagens tillkomst vill jag lämna därhän. I varje fall synes kammarrättens förslag mindre praktiskt. Följdriktigt skulle det innebära att taxering för full inkomst och förmögenhet alltid skulle påföras dödsboet och utskylder på grund av taxeringen debiteras för att sedermera helt eller delvis avkortas, samt att detta förfaringssätt skulle tillämpas ej blott vid taxering under dödsåret utan även vid taxering påföljande år. Om detta ej är avsikten, synas särskilda föreskrifter erforderliga för att klargöra detta. Av visst intresse är att länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län velat gå den rakt motsatta vägen: att genomgående låta skattebefrielsen få formen av ändrad taxering. Mig vill det synas, som om utredningsmannens förslag på ett naturligt sätt anknyter till förfarandet i övrigt i taxeringsärenden. Om dödsfallet blir känt innan den ordinarie taxeringen för året avslutats, sker taxeringen i fråga om den avlidne omedelbart med hänsyn till de ändrade förhållandena. Utskylder påföras direkt på grundval av denna taxering. Vid total befrielse från skattskyldighet — vilket säkerligen blir det vanligaste fallet — kommer under året efter dödsfallet ingen annan åtgärd av taxeringsnämnden att erfordras än en anteckning i taxeringslängden om befrielse. Har taxeringen däremot redan fastställts, så innebär sedermera meddelad befrielse ej att taxeringen undanröjes, utan avser befrielsen endast erläggande av utskylder på grund av taxeringen, i överensstämmelse med den tankegång till vilken jämväl kam-

marrätten anslutit sig. Genom att 55 § kommunalskattelagen och 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt innehålla samtliga de regler, som skola tillämpas vid den ordinarie taxeringen, och 75 § kommunalskattelagen och 24 § statsskatteförordningen de särskilda bestämmelser, som jämte de materiella föreskrifterna i nyssnämnda lagrum komma att tillämpas vid eftergivande av påförda utskylder, torde någon sammanblandning eller oreda i praktiken ej behöva befaras. I och för sig är det otvivelaktigt en fördel att bestämmelser i ämnet återfinnas där man enligt sakens natur torde vänta sådana, nämligen bland bestämmelserna om skattskyldighet. Jag anser sålunda att det skulle medföra viss praktisk olägenhet att i detta avseende följa kammarrättens mening. Däremot instämmer jag i det från ett par håll framkomna förslaget, att 55 § liksom 15 § 2 mom. kommunalskattelagen böra innehålla hänvisning till 75 §. Motsvarande hänvisning torde följdriktigt lämpligen böra göras i 23 § statsskatteförordningen till 24 § nämnda förordning, fastän, då här fråga är om två på varandra följande paragrafer, en hänvisning icke är ur praktiska synpunkter lika behövlig.

Vad detaljerna i nu ifrågavarande lagrum angår ansluter jag mig till utredningsmannens förslag att skattebefrielsen inskränkes att gälla sådana fall då dödsbodelägarerna vid dödstillfället varit beroende av den avlidne för sin försörjning. Ett par uttalanden i yttrandena ge mig anledning till påpekandet, att det här är fråga om ett formellt villkor för skattebefrielsen, men att vid skälighetsprövningen i fråga om dennas omfattning dödsbodelägarernas framtida försörjningsförhållanden bliva av stor betydelse. Detta framgår nogsnamt av anvisningarna till 55 § kommunalskattelagen.

Emellertid har jag funnit en formell omarbetning av de lagrum varom här är fråga önskvärd. En någorlunda tillfredsställande koncentration av själva lagtexten är dock knappast tänkbar, om denna skall innehålla mer än mycket knapphändiga antydningar om de grunder som böra tillämpas vid medgivande av befrielse. Anvisningarna komma därför att innehålla bestämmelser som helst bort ha sin plats i själva lagtexten. Det må emellertid framhållas, att ett sådant förfaringssätt redan tidigare ej kunnat undvikas, då man velat behålla lagtexten någorlunda överskådlig. Genom de ändringar i författningstexten, som jag nu föreslår, torde för övrigt vissa av de önskemål som framkommit i yttrandena bliva tillgodosedda. Detta gäller likväl ej alla framställda anmärkningar. Sålunda torde det ej vara möjligt att genom särskilda stadganden förhindra att skattebefrielsen exempelvis i händelse av urarvagörelse m. m. kommer andra än dödsbodelägarerna tillgodo. Vid bedömande av skäligheten av en befrielse torde dock stundom viss hänsyn kunna tagas till dylik eventualitet. Vid författningstextens — och särskilt anvisningarnas — avfattning har för övrigt förelegat den sedvanliga svårigheten att mot varandra avväga kravet på koncentration och önskvärdheten att meddela så god upplysning som möjligt om lagstiftarnas intentioner. Även i detta avseende kan det sägas, att förslaget innebär en kompromiss mellan de olika ytterligheterna.

Vad fastighetsskatten angår ansluter jag mig till det bl. a. av kammarrätten framlagda förslaget att såsom villkor för skattebefrielse kräva synnerligen ömmande omständigheter, men att öka den såsom villkor för skattefrihet gällande maximigränsen för storleken av behållningen i boet från 30,000 till 40,000 kronor.

Rörande formen för ifrågavarande skattebefrielse har i yttrandena särskilt framhållits önskvärdheten av att klargöra, huruvida under tid, då taxeringsnämnd sammanträder, denna eller den samtidigt fungerande särskilda prövningsnämnden skall äga kompetens att pröva frågor om skattebefrielse. Tillika har berörts frågan, huruvida ej ansökningsförfarande städse borde krävas för dödsbobefrielse även då rätten därtill prövas i det ordinarie taxeringsförfarandet. Vad den förra frågan angår får jag framhålla, att denna ej är ny, utan att motsvarande spörsmål föreligger redan enligt gällande lagstiftning. Enligt mitt förmenande torde det emellertid vara i överensstämmelse med allmänna rättsgrundsatser, att en fråga ej går till högre instans, då den kan prövas av en lägre, och att följaktligen under angivna förutsättning prövningen rätteligen bör ankomma på taxeringsnämnden. Jag underskattar icke betydelsen av de skäl, som i vissa yttranden framförts för att i stället anförtro prövningen av ifrågavarande ärenden åt särskilda prövningsnämnden, men jag tror det dock vara naturligt och enklast att i första hand överlämna denna prövning åt taxeringsnämnden, som företräder den största personkännedom och som för övrigt normalt kommer att i första hand handlägga de ärenden, som avse befrielse från skattskyldighet. Att fordra ett ansökningsförfarande såsom obligatoriskt beträffande ifrågavarande ärenden synes jämväl innebära en onödig omgång, varför jag ej anser mig böra föreslå något sådant. Om en beskattningsnämnd erhåller kännedom om ett dödsfall, som kan tänkas föranleda befrielse, bör enligt allmänna regler nämnden inhämta nödiga upplysningar för taxeringens verkställande. Om dödsfallet ej kommer till taxerings- eller prövningsnämndens kännedom innan taxeringen fastställts, eller, efter erhållen kännedom därom, upplysningar som finnas nödiga för ett ståndpunkttagande till frågan om befrielse ej hunnit införskaffas, ligger det i sakens natur att taxeringen av den avlidne får ske i vanlig ordning, medan ansökan om befrielse från erläggande av utskylder på grund av taxeringen efteråt kan göras av dödsbodelägarna. Dylik ansökan synes böra göras senast kalenderåret efter dödsåret. Föreskrift i sistnämnda avseende synes böra meddelas, medan en antydning om förfaringssättet i övrigt synes kunna göras i 55 § kommunalskattelagen och 23 § statsskatteförordningen. Med hänsyn därtill att fråga är om tillämpning på detta specialfall av redan gällande allmänna regler, synes något särskilt stadgande i ämnet i taxeringsförordningen ej erforderligt.

Av länsstyrelsen i Kalmar län har framställts frågan, huruvida bouppteckningens summa för behållningen i boet äger ovillkorligt vitsord vid prövning av rätt till skattebefrielse i sådana fall där storleken av denna behållning äger betydelse. Jag är benägen att besvara denna fråga jakande men

vill tillägga att, med hänsyn därtill att nämnda gräns enligt förslaget ej är bindande, de oegentligheter till vilka en oriktig dödsbovärdering kunna leda hädanefter ej torde behöva bliva av större betydelse.

Bland de författningar som kunna beröras av det föreliggande förslaget är, jämte de av utredningsmannen berörda, numera även förordningen om värnskatt. I denna erfordras ett par redaktionella ändringar.

Den omständigheten att ifrågavarande lagstiftning ej kan träda i kraft förrän in på år 1940 synes ej behöva hindra dess tillämpning beträffande dödsfall efter detta års ingång, även om dödsfallet ägt rum före lagstiftningens ikraftträdande.

Vad angår frågan om dödsbobefrielses inverkan på arvsbeskattningen torde, därest föreskrifter om kontrollåtgärder visa sig behövliga, sådana kunna utfärdas i administrativ ordning.

Vad för övrigt i yttrandena anförts eller eljest i ärendet förekommit ger mig ej anledning till något särskilt uttalande.»

Utskottet.

På sätt framgår av den av departementschefen i statsrådsprotokollet lämnade redogörelsen hava de myndigheter och organisationer, som yttrat sig över förslaget till ändrade bestämmelser om skattebefrielse eller skattelindring för dödsbo, vitsordat, att gällande bestämmelser i ämnet äro alltför snävt avgränsade, samt att de i tillämpningen ofta leda till obilliga resultat. I yttrandena har i allmänhet erkänts, att behov av ändrade bestämmelser på ifrågavarande område föreligger. Utskottet delar denna uppfattning och finner — särskilt med hänsyn till den skärpning av beskattningen som i nuvarande läge måst vidtagas — åtgärder i syfte att mildra de obilliga verkningar i fråga om beskattningen, som vid dödsfall ofta bliva en följd av gällande taxerings- och uppbördssystem, vara väl motiverade. Då det i propositionen framlagda förslaget synes innebära en godtagbar lösning av frågan, får utskottet förorda bifall till nämnda förslag.

Utskottet har icke förbisett, att den föreslagna nya lagstiftningen kommer att ställa stora krav på beskattningsnämndernas omdöme, samt att de bestämmelser, som innebära en utvidgning av området för skattebefrielsen, sannolikt komma att förorsaka myndigheterna åtskilliga svårigheter. Då risk föreligger, att tillämpningen av bestämmelserna icke blir enhetlig, anser utskottet särskilda åtgärder böra vidtagas för att hos beskattningsnämnderna få till stånd en jämn praxis på detta område. Lämpligen torde detta kunna åstadkommas genom samråd mellan landskamrerarna och av dem lämnade instruktioner till taxeringsnämndsordförandena samt genom granskning hos prövningsnämnderna av taxeringsnämndernas beslut i dessa ärenden.

Beträffande utformningen av författningsförslagen kan utskottet i det väsentliga biträda propositionen.

Enligt utredningsmannens av departementschefen biträdda förslag skall skattebefrielsen eller skattelindringen inskränkas till sådana fall, då döds-

bodelägarerna vid dödstillfället varit beroende av den avlidne för sin försörjning. Uttryckligt stadgande härom har upptagits i förslagen till 55 § första stycket kommunalskattelagen samt 23 § första stycket förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. I andra stycket av nämnda författningsrum synes meningen vara att genom orden »den avlidne», som hänföra sig till samma uttryck i första styckena, giva antydning om nyssberörda villkor. Då denna avfattning skulle kunna giva anledning till den uppfattningen, att villkoret ej erfordrades i de fall, som beröras i andra stycket av förenämnda paragrafer, föreslår utskottet, att förslaget härutinnan förtydligas på det sätt, att orden »den avlidne» ersättas med »skattskyldig, som i första stycket sägs».

Förslaget upptager i 15 § 2 mom. andra stycket kommunalskattelagen bland annat ett stadgande av innebörd, att där beskattningsnämnd ej hunnit före taxeringsarbetets avslutande införskaffa erforderliga upplysningar för prövning av frågan om befrielse från skattskyldighet för fastighet, förfares på sätt stadgas i 75 § 2 mom. Det torde få anses ligga i sakens natur, att därest taxeringsnämnd haft frågan om sådan befrielse under prövning men före taxeringsarbetets avslutande ej kunnat slutbehandla ärendet, framställning, som omförmäles i sistnämnda lagrum, icke är erforderlig. Enligt gällande bestämmelser i taxeringsförordningen åligger det nämligen i dylikt fall den ordinarie prövningsnämnden att ex officio upptaga ärendet till fortsatt handläggning samt meddela beslut i detsamma. Det nu anförda gäller även om motsvarande föreskrifter i 55 § kommunalskattelagen och 23 § förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt. Utskottet finner icke skäl föreligga att i anledning av de nu gjorda påpekandena föreslå ändrad avfattning av de förenämnda stadgandena.

Mot de i propositionen i övrigt framlagda förslagen har utskottet icke funnit skäl till erinran.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 40 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas, antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i vissa delar av kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) med den ändring, att 55 § erhåller följande lydelse:

55 §.

Har här — — — av densamma.

Har behållningen i boet efter skattskyldig, som i första stycket sägs, ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnden att, oavsett arten av den avlidnes inkomst under beskattningsåret, helt eller delvis frikalla dödsboet från skattskyldighet enligt denna lag för hans inkomst under beskattningsåret. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivnas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

Bevillningsutskottets betänkande Nr 5.

Där beskattningsnämnd — — — i 75 § 1 mom. stadgas.
(Se vidare anvisningarna.);

2) förordning angående ändrad lydelse av 23 och 24 §§ förordningen den 28 september 1928 (nr 373) om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt med den ändring, att 23 § erhåller följande lydelse:

23 §.

Har här — — — av densamma.

Har behållningen i boet efter skattskyldig, som i första stycket sägs, ej överstigit 40,000 kronor, äger beskattningsnämnden att, oavsett arten av den avlidnes inkomst under beskattningsåret, helt eller delvis frikalla dödsboet från skattskyldighet enligt denna förordning för hans inkomst under beskattningsåret så ock för hans förmögenhet vid beskattningsårets utgång. Befrielse som nu sagts må, där synnerligen ömmande omständigheter äro för handen, medgivas även där behållningen i boet överstigit 40,000 kronor.

Där beskattningsnämnd — — — i 24 § 1 mom. stadgas.;

3) förordning angående ändrad lydelse av 7 och 8 §§ förordningen den 17 juni 1938 (nr 370) om särskild skatt å förmögenhet;

4) förordning angående ändrad lydelse av 6 och 7 §§ förordningen den 15 december 1939 (nr 858) om värnskatt;

5) förordning om ändrad lydelse av 95 § och 128 § 1 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379); samt

6) lag angående ändrad lydelse av 57 § lagen den 7 juni 1934 (nr 242) om vägdistrikt.

Stockholm den 8 mars 1940.

På bevillningsutskottets vägnar:

IVAR ANDERSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar friherre Lagerfelt, Viktor Larsson, Sköldén, Bengtsson*, Sjödahl, Elon Andersson, Ekman, Gustaf Björkman, Herman Ericsson och Franzon; samt

från andra kammaren: herrar Anderson i Norrköping, Lövgren*, Björklund, Olsson i Gävle, Andersson i Dunker, Ericson i Boxholm, Hammarlund*, Eklund, Thorell* och Baeckman.

* Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.